
SREBRENİTSA SOYKIRIMI ÖNLENEBİLİR MİYDİ? - 15 TEMMUZ 2011

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Dr. Erhan Türbedar, TEPAV Dış Politika Analisti

AVİM, 15 Temmuz 2011

11 Temmuz 2011de Srebrenitsa soykırımının 16. yıldönümü anıldı. Onbinlerce kişinin katıldığı merasimde, Srebrenitsanın yakınlarındaki Potoçari anıt mezarında 613 yeni ceset toprağa verildi. Bunların içinden en genç kurban 11 yaşındaki bir çocuk, en yaşlısı ise 82 yaşındaki bir dedeydi. Her yıldönümünde olduğu gibi, bu sefer de uluslararası toplumun Srebrenitsa soykırımı karşısındaki ihmalleri sorgulandı.

20. yüzyıl, Saraybosnada Birinci Dünya Savaşının patlak vermesiyle başladı, Saraybosnaya savaşın geri dönmesiyle ise sona erdi. Aradaki fark, 1914te dünyanın Balkanlara gösterdiği ilginin benzerini 1990larda göstermemiş olmasıdır. ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkeler, 1992-1995 yılları arasında yaşanan Bosna savaşının önlenmesi ve bir an önce sona erdirilmesi konusunda yeterince çaba göstermedi.

Bosna savaşı 3,5 yıl boyunca güç ve imkan yetersizliğinden değil, isteksizlikten durdurulamadı. Batılılar görünürde bir şeyler yapmaya çalışıyor gibiydi, oysa gerçekte Bosnayı ve Boşnakları yok olmaya terk etmişti. Batılı ülkeler saldırgan Bosnalı Sırları durduracağına, Bosnadaki gelişmelere hep insancıl kriz gözüyle yaklaştı. Bir başka ifadeyle, Batılılar savaşın sebepleri üzerine gideceğine, hep savaşın sonuçlarıyla uğraşıp durdu. Genel olarak uluslararası toplum Boşnakların öldürülüyor olmasını sürekli kınamış, ancak bu kıyımı durdurmak için neredeyse hiçbir şey yapmamıştı. Üstelik uygulanan BM silah ambargosu yüzünden, Boşnakların savunma hakkı bile ellerinden alınmıştı.

1992-1993 yılları arasında BM Güvenlik Konseyinin Başkanlığını yapan Venezüellalı diplomat Diego Arria, dönemin BM Genel Sekreteri Boutros Boutros-Ghalinin, savaş esnasında Boşnakların uğradığı mezalim hakkında Güvenlik Konseyine gerekli bilgilendirmeleri yapmadığını iddia ediyor. Arria, o yıllarda Güvenlik Konseyinin kurbanlarla saldırganları aynı kefeye koyma eğiliminde olduğunu ve bu nedenle Bosnadaki insani felaketi önlemek için harekete geçme ihtiyacı duymadığını da savunuyor. Hazırladığı raporlarında Balkanlardaki kanlı savaşların gerçekçi yüzünü yansıtmaya çalışan BM İnsan Hakları Komisyonunun Özel Raportörü Tadeusz Mazowiecki, Srebrenitsa soykırımının gerçekleşmesine müsaade edilmiş olmasından dolayı 27 Temmuz 1995te görevinden istifa etti. Sunduğu istifa dilekçesinde Suçlar acımasız ve hızlı bir şekilde gerçekleşiyor, uluslararası toplumun buna cevabı ise yavaş ve verimsizdir diyordu.

Srebrenitsa soykırımı, Bosna savaşı yıllarında uluslararası topluluğun davranışına gölge düşüren en önemli olaylardan biridir. Srebrenitsa, Bosna Savaşı yıllarında, sivil Boşnakları BM koruması altına

almak amacıyla, BM Güvenlik Konseyi tarafından güvenli bölge olarak ilan edilen bir kentti. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 836 sayılı ve 4 Haziran 1993 tarihli kararıyla, güvenli bölgeye ve etrafına yapılan saldırılar karşısında, BM askerleri

tarafından güç kullanımı, hatta hava desteğinin talep edilmesi öngörölmüştü. Ancak, Srebrenitsada konuşlandırılan ne BM asker sayısı, ne de bu askerlerin sahip oldukları silahlar Srebrenitsada güvenliğin sağlanması için yeterliydi. Srebrenitsanın güvenli bölge olarak ilan edilmesinin ve bu bölgede BM askerlerinin konuşlandırılmasının, Srebrenitsayı korumaya yeteceğine inanılmıştı. Ancak, bu büyük bir yanılgıydı. Neticede, 11 Temmuz 1995te Srebrenitsaya giren Bosnalı Sırpların silahlı kuvvetleri, bu güvenli bölgeyi güvenli ölüm kampına dönüştürdü.

Srebrenitsa güvenli bölgesinin korunması konusunda pasif kalan BM, yaşanan bu trajedi karşısında seyirci kaldı. Srebrenitsa ve Jeparın düşmesi ile Sırplar, Sırp Cumhuriyeti olarak adlandırılan Bosnanın doğusundaki toprakların etnik açıdan temizlenmesi hareketini başarıyla sonuçlandırmış oldu. Bu durum, Bosnanın çatışan taraflar arasında bölüştürölmesini, dolayısıyla bir barış anlaşmasına varılmasını kolaylaştırdı. Daha önce barış anlaşmasının imzalanmasında başarılı olmayan uluslararası toplum, belki de bu sebepten dolayı Srebrenitsanın düşmesine göz yumdu. Aynı zamanda, BM Srebrenitsa ve Jepar gibi güvenli bölgeleri koruma yükümlölüğünden de kurtulmuş olacaktı. Ne var ki Bosnalı Sırpların Srebrenitsada bir soykırım gerçekleştirebileceğı gerçeğı ihmal edildi. Nitekim buna yakın bir itiraf, Srebrenitsadaki katliamdan yaklaşık 4,5 yıl sonra, BM Genel Sekreterliğı tarafından Srebrenitsayla ilgili hazırlatılan bir raporda ifadesini buldu. 15 Kasım 1999da yayımlanan bu raporda, BMnin Srebrenitsada çok hata yaptığı, gelişmelerle ilgili yanlış öngörülerde bulunduğı ve bunun sonunda Srebrenitsalılara yeterli koruma sağlanamadığı belirtiliyordu. Srebrenitsa soykırımına ilişkin tüm gerçekler netleşmediğı sürece, uluslararası hukuk ve adalete gölge düşmeye devam edecektir.

Kaynak/Source: